

EVROPSKÉ NÁRODNÍ PARKY

MILAN SANETŘÍK

MILAN SANETŘÍK
EVROPSKÉ NÁRODNÍ PARKY

← Národní park České Švýcarsko, Česká republika
Národní park Adamello – Brenta, Itálie

MILAN SANETŘÍK

EVROPSKÉ
NÁRODNÍ PARKY

Obsah

Slovo úvodem	7	Lauhanvuori	29	Gargano	55
Prolog	9	Helvetinjärvi	29	Arcipelago Toscano	55
		Tiilikajärvi	29	Vesuvio	55
ALBÁNIE		Isojärvi	29	Gennargentu	56
Tomorri	11	Itäinen Suomenlahti	31	Adamello – Brenta	56
Dajti	11	Urho Kekkonen	31		
Lurës	11	Saaristomeri	31	LITVA	
Divjakës	12			Aukstaitija	57
Thetit	12	FRANCIE		Kursiu Nerija	57
Bredhi Drenovës	12	Vanoise	33	Dzukija	57
Llogaras	12	Port – Cros	33	Zemaitija	57
		Pyrenées Occidentales	34		
BOSNA		Cévennes	35	MAĎARSKO	
Sutjeska	13	Écrins	36	Hortobágy	59
Kozara	13	Mercantour	37	Kiskunság	59
				Bükk	61
BULHARSKO		CHORVATSKO		Aggtelek	61
Vitoša	14	Plitvicka jezera	39	Fertő	62
Ropotamo	14	Paklenica	39		
Steneto	14	Risnjak	40	MAKEDONIE	
Rusenski Lom	15	Mljet	40	Mavrovo	63
Pirin	16	Krka	41	Pelister	63
		Kornati	42	Galicica	63
ČESKÁ REPUBLIKA		Brijuni	43		
Krkonoše	18			NĚMECKO	
Šumava	20	IRSKO		Bayerischer Wald	65
Podyjí	22	Killarney	44	Berchtesgaden	66
České Švýcarsko	22	Glenveagh	44	Schleswig Holsteinisches	
		Connemara	45	Wattenmeer	67
ESTONSKO				Niedersächsisches Wattenmeer	67
Lahemaa	24	ISLAND		Vorpommersche Boddenlandschaft	68
		Thingvellir	46	Müritz	68
FINSKO		Skaftafell	47	Hamburgisches Wattenmeer	68
Pallas-Ounastunturi	25	Jökulsárgljúfur	47	Sächsische Schweiz	68
Pyhäntunturi	25			Hochharz	69
Lemmenjoki	27	ITÁLIE		Jasmund	69
Oulanka	27	Gran Paradiso	49		
Liesjärvi	27	Abruzzo	50	NIZOZEMÍ	
Rokua	27	Circeo	50	Veluwe Zoom	70
Linnansaari	27	Stelvio	50	De Hoge Veluwe	70
Pyhä-Häkki	27	Calabria	52	De Kennemerduinen	71
Petkeljärvi	27	Etna	52	De Biesbosch	71
Patvinsuo	27	Gran Sasso e Monti Della Laga	52	Schiermonnikoog	71
Riisitunturi	28	Majella	53		
Salamajärvi	28	Val Grande	53	NORSKO	
Hiidenportti	28	Monti Sibillini	53	Rondane	73
Kauhaneva-Pohjäkangas	28	Pollino	53	Børgefjell	73
Seitseminen	28	Foreste Casentinesi Monte		Gutulia	73
		Falterona, Campigna	54		
		Dolomiti Bellunesi	54		

Ormtjernkampen	74
Gressamoen	74
Stabburdalen	74
Änderdalen	75
Øvre Pasvik	75
Øvre Dividal	75
Femundsmarka	76
Rago	76
Svalbardské NP	77
Dovrefjell	77
Øvre Anarjoka	78
Jotunheimen	78
Hardangervidda	79
Reisa	79
Saltfjellet – Svartisen	79

POLSKO

Pieninski	81
Bialowieski	82
Swietokrzyski	83
Tatrzański	83
Babiogórski	84
Ojcowski	84
Wielkopolski	84
Kampinoski	84
Karkonoski	85
Wolinski	85
Slowinski	86
Bieszczadzski	88
Roztoczański	88
Gorczański	89
Wigierski	89
Drawieński	89

PORTUGALSKO

Peneda Geres	90
--------------	----

RAKOUSKO

Hohe Tauern	91
Nockberge	92

RUMUNSKO

Retezat	94
Danube Delta	94

RUSKO

Kavkazské přírodní rezervace	97
------------------------------	----

ŘECKO

Olympos	101
Parnassos	102
Parnes	102
Samaria Gorge	102
Ainos	102
Pindos	103
Oité	104
Vicos – Aoos	104
Prespa	104
Sounion	105

SLOVENSKO

Vysoké Tatry	107
Pieniny	108
Nízke Tatry	109
Malá Fatra	110
Slovenský raj	111
Poloniny	112
Muránská planina	112
Slovenský kras	114
Velká Fatra	115

SLOVINSKO

Triglav	116
---------	-----

SRBSKO A ČERNÁ HORA

Durmitor	118
Biogradska Gora	119
Lovčen	119
Fruška Gora	119
Djerdap	120
Tara	120
Kopaonik	120
Skadarsko jezero	121

ŠPANĚLSKO

Picos de Europa	123
Valle de Ordesa	123
Canadas del Teide	125
Caldera de Taburiente	125
Aigües Tortes	125
Coto de Doñana	126
Timanfaya	126
Las Tablas de Daimiel	127
Garajonay	127

ŠVÉDSKO

Sarek	129
Abisko	129
Peljekaise	130
Sonfjället	130
Stora Sjöfallet	131
Vadvetjåkka	131
Töfsingdalen	131
Muddus	132
Padjelanta	133
Gotska Sandön	134
Store Mosse	134
Tiveden	134
Skuleskogen	134

ŠVÝCARSKO

Schweizerischer	137
-----------------	-----

UKRAJINA

Karpatski	139
Askania Nova	139

VELKÁ BRITÁNIE

Lake District	141
Snowdonia	141
Peak District	143
Dartmoor	143
North York Moors	144
Pembrokeshire Coast	144
Yorkshire Dales	145
Exmoor	146
Northumberland	146
Brecon Beacons	146

Vysvětlivky pojmů	148
Doporučená a použitá literatura	150

Slovo úvodem

Národní parky jako vzácné enklávy živé přírody jsou protipólem té negativní tváře našeho světa. Jsou uzákoněnou ochranou původního životního prostředí, rozmanitosti rostlinných a živočišných druhů a ve své podstatě celé biologické substance této planety.

Knih, kterou právě otvíráte, popisuje 210 národních parků evropského kontinentu. Číslo ne vyčerpávající a konečné. Samu podstatu národních parků ovlivňuje nadměrná hustota obyvatelstva, stejně tak, jako silně a dávno přeměněné přírodní prostředí. Tak s výjimkou některých vysokohorských a arktických stanovišť neexistuje v Evropě jediná půd' země, nedotčená rukou člověka. Příroda naší země zaplatila a ještě dlouho bude platit daň naší civilizaci a našemu krátkozrakému pohodlí. Zprůmyslovění krajiny narušuje i hranice národních parků, neboť vyžaduje stále větší zpřístupňování přírodních oblastí. Tam, kde kdysi vládlo jen ticho a zurčení potůčků či bystrin v majestátné přírodě, rachotí dnes ocelové sítě lanovek a dalších dopravních prostředků masové turistiky. V neposlední míře je tu pak samotné myšlení lidí v naší konzumní a uspěchané době. Člověk si už odvykl postát pod korunami borovic, vnímat hluboké ticho dálav a sledovat třepetání motýlích křídel. To je realita naší doby.

Přes 180 uvedených fotografií není zdaleka vyčerpávajícím dokumentem všech evropských národních parků. Mohou však být průřezem jejich charakteristik, počínaje oblastmi přímořskými přes roviny nížin, od vysokých štítů Alp a Pyrenejí až po rozsáhlé fjeldy Skandinávie. Význam národních parků však netkví jen v jejich estetické kráse. Mnohdy zcela neatraktivní kout země může skýtat daleko cennější hodnoty přírodní z hlediska výzkumu a vědy. Může být posledním útočištěm tisíců a tisíců živých organizmů, které jsou a patrně i nadále zůstanou utajeny většině lidské populace. Mají tudíž mimořádný význam výchovný a studijní.

Záměrem autora nebylo zpracovat vědeckou práci o dané tematice, ale podat základní informace o chráněné evropské přírodě. Dát impuls k zamyšlení těm, kteří ji chtějí poznat, milovat a chránit.

Autor

Národní park Šumava

Interier původních smrčín v okolí Březníku

Národní park Olympos

*Vrcholy Stefani – Trůn bohů (2909 m) a Mytikas – Pantheon (2917 m)
spadají západní stěnou do kotle Kazania*

Prolog

Stál jsem tehdy na jednom z rozeklaných, větrem a bouřemi času ošlehaných vrcholků řeckého Olympu. Hory, snad z nejslavnějších celého kulturního světa. Jen několik metrů pode mnou sněhové převisy ohraničovaly strmé stěny hrozivě velkolepého kotle Kazania. Za dávno minulých dob v něm prý kovář Héfaistos kul oštěpy božským hrdinům antických bájí. Směrem k jihu vypínaly se oblé hřebeny mohutného masívu, pokryté ještě v prvních červenových dnech sněhobílými pláňmi. Paprsky východního slunce začínaly rozněcovat třpytivé jiskřičky na zledovatělém krunýři firnových polí a někde v dáli modravých výšin první trylky skřivanů prorážely tajemný svět ticha. Jen občas zadul divoký horský povichr; až skoro celá hora se zachvěla, na důkaz toho, že kdysi bezvýhradně patřila bohům. Tehdy i koruny mohutných borovic bělokorých dole na úbočích hory otřásly svými kšticemi a tam, kde končil sníh, zavlnily se ostrůvky modravých a růžových kvítků, oslavujících příchod léta. Pocítil jsem jedinečnost a neopakovatelnost těchto okamžiků. Tehdy jsem si plně uvědomil nicotu a bezmocnost člověka proti tajemné vznešenosti této hory, na níž jsem tak tiše a s pokorou stál. Po vysilujícím sedmihodinovém výstupu dosáhl jsem naplnění svého životního snu a chvíle napětí a vzrušení vystřídal nekonečné ticho a uklidnění. Po létech snů stál jsem konečně u cíle a byl jsem připraven setkat se s bohy. Ti však nepřicházeli. Třel jsem si prokřehlé ruce a snad ještě nikdy v životě jsem tolik netoužil zastavit čas. Prodloužit minuty a vteřiny, naplňované ozvěnami dávné minulosti.

A když přišel ten okamžik rozhodnutí, zvedl jsem z vrcholku té hory malý kámen – dar bohů na památku věčnosti a pomalým, smutným krokem jsem započal cestu zpět.

Pokořil jsem Olymp a ten zůstal nepokořen ...

Autor

Poděkování

Na fotografické části knihy se spolupodíleli:

Thomas Böhme, Jo Halleraker, Radek Holíš, Martin Janoška, Ryszard Kapuściński, Jiří Krácalík, Helena Krácalíková, Ole Roger Lindas, Oldřich Mañas, Lars Otto Ness, Ivo Netopil, Ivo Petr, Vojtěch Richtár, Richard Růžička, Tamás Szitta, Jiří Ševčík, Ján Šmídt, Alena Švarcová, Miloš Uhrin.

Dále byly ochotně poskytnuty snímky z archívů Správ Národních parků:

Brijuni (Chorvatsko), Kiskunság (Maďarsko), Jasmund (Německo), Bayerischer Wald (Německo), Hohe Tauern (Rakousko)

Jim všem upřímné poděkování za ochotu a spolupráci.

© Ing. Milan Sanetřík

© Nakladatelství Pavel Ševčík – VEDUTA

ISBN 80-86438-08-2

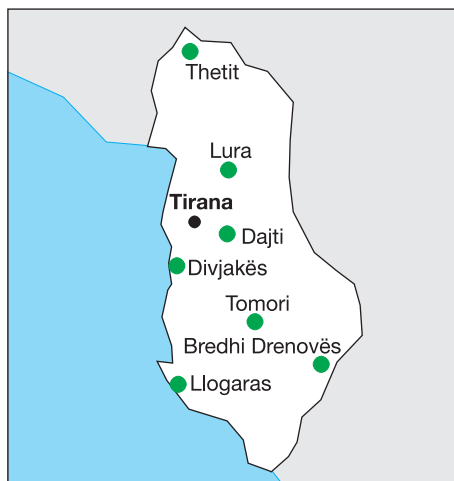
ALBÁNIE

TOMORRI

Vyhlášen v r. 1956, plocha 3 000 ha.
Hora – v minulosti považována za posvátnou horu Albánců.
Chráněná oblast zahrnuje horské pásmo od 800 do 2416 m n. m. v jižní části země východně od Beratu. Reliéf území je poznamenán erozí starších vápencových hornin. Na horských svazích převažuje buk s borovicí Heldreichovou. Z typické horské fauny stojí za pozornost vlk, rys, kočka divoká, liška, šakal, kuna, místy i medvěd hnědý, orlí, orebice horská a sup bělohlavý.

DAJTI

Vyhlášen v r. 1956, plocha 2 119 ha.
Pokrývá horský masiv východně od hlavního města Tirany od 400 m n. m., stejnojmenný vrchol dosahuje nadmořské výšky 1611 m. Území je budováno převážně vápenci. V údolích rostou topoly, vrby a plataný, dále až do výše 1300 m duby zimní, duby letní, duby céry a habry. Horské svahy jsou porostlé bukem, borovicí Held-

reichovou, borovicí černou a borovicí rumelskou, mezi nimi se střídají pásma křovin typu makchie s pistáciemi, vřesovci, hlohy, jamovcem široolistým, dubem cesmínovým, planikami a kručinkami. Vyskytují se i olivovníky a smokvoně. Ze zvěře stojí za zmínku srnec, prase divoké, vlk, kočka divoká, zajíc. Z ptáků jsou početní dravci, jeřábek, orebice horská a zpěvní ptáci. Velmi hojní jsou obojživelníci.

LURËS

Vyhlášen v r. 1956, plocha 1 260 ha.
Rozprostírá se asi 130 km severně od Tirany a zahrnuje dva horské hřebeny – Dejës (2246 m n. m.) a Lurës (2124 m n. m.). Porosty jsou zde převážně bukové, na svazích rostou borovice Heldreichovy, borovice černé, borovice lesní, borovice rumelské a jedle bílé.
Ve vyšších polohách jsou alpské horské louky s bohatou flórou, v údolích pak četná horská jezera ledovcového původu. Celá oblast náleží s ročním průměrem srážek přes 2000 mm k nejdeštivějším oblastem Evropy. Typickou horskou faunu zastupuje zejména medvěd hnědý, rys, liška, šakal, vlk, kuna a kočka divoká, orel skalní, orel královský, sup bělohlavý, jestřáb, sokol stěhovavý a orebice horská.

Charakteristické oživení scenerie albánských hor. Na snímku vrchol Papingut v masivu Midhembelit
Foto Helena Kráčalíková

DIVJAKËS

Vyhlášen v r. 1956, plocha 1 250 ha. Národní park je zřízen na jaderském pobřeží jihozápadně od Tirany. Je známější pod jménem laguna Karavastas s desítkami ostrůvků a poloostrovů. Tvoří jej dunová krajina s porosty borovice halepské (*Pinus halepensis*) a borovice pinie (*Pinus pinea*) a oblastmi vlhkého a zamokřeného lesa s porosty topolů, ořešáků, břechťanů, lián i rákosu. Na písčinych dunách roste charakteristická suchomilná travní vegetace. Laguna sama je pouhých 30 až 160 cm hluboká a je hnízdištěm vzácných pelikánů kadeřavých (*Pelecanus crispus*) a dalších vodních druhů ptactva. Bohatý je výskyt hadů a želv. V zimním období je přístup do parku uzavřen.

THETIT

Vyhlášen v r. 1966, plocha 2 700 ha. Nachází se na severu země při hranici s Černou Horou. Zahrnuje jihovýchodní část vápencového pohoří Bjeskhet a Namuna (2561 m n. m.) s krasovými fenomény, tvořenými travertínem, dolomitem, aragonitem a pěnovcem. Geomorfologickou činností vzniklo značné množství jeskyň. Matečné hornině odpovídá mimořádné druhové bohatství rostlin alpského charakteru. V nižších polohách můžeme nalézt vzácné orchidejové louky např. se vstavačem štěničným (*Orchis coriophora*). Projevuje se výrazná vegetační stupňovitost. Na jaře rozkvétají četné hořce, kýchavice, čemeřice a dryádky osmiplátečné. Porosty, zvláště dubu a buku trpí nadměrnou pastvou ovcí a koz a také bezohlednou těžbou dřeva k otopu.

Národní park Dajti

Krasová pole s porosty makchie

BREDHI DRENOVËS

Vyhlášen v r. 1966, plocha 1 386 ha. Nachází se jižně od města Korce poblíž řecké hranice v nadmořské výšce 1600–1900 m. Geologickým podkladem jsou především bazické vyvřeliny, které zvětřováním vytvářejí zejména ve východní části výrazné skalní útvary ze slepenců a prachovců, nazývané také „sloní“, nebo „ještěří skály“. Předmětem ochrany jsou vitální jedlobukové pralesy. Roste zde např. jedle kefalonská (*Abies borisii regis*), v nižších polohách borovice černá, tis a cesmína. Oblast parku je těžko přístupná, přesto jsou jeho přírodní hodnoty ohroženy bezohlednou těžbou dřeva k otopu.

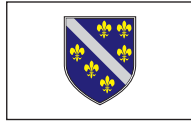
LLOGARAS

Vyhlášen v r. 1966, plocha 1 010 ha. Zabírá přímořské horské pásmo Mali Cikës a přilehlá údolí na jihu země mezi Sarandou a Vlorou. Předmětem ochrany jsou původní lesy v polohách kolem 1400 m n. m., tvořené převážně borovicí černou, borovicí Heldreichovou a jedlí kefalonskou – poddruhem jedlí krále Borise (*Abies borisii regis*). Makchie jsou tvořeny stromovitými zimostrázy, tisy, cesmínami, duby šarlatovými a hlohy. Na loukách roste vzácná vápnomilná flóra, hojně jsou čemeřice a sasanky.

Národní park Bredhi Drenovës

„Sloní skály“ – bizarní pískovcové útvary
Foto Oldřich Maňas

BOSNA A HERCEGOVINA

SUTJESKA

Vyhlášen v r. 1962, plocha 17 250 ha. Krajinu národního parku tvoří vysoko-horské pláně Zelengory a hřebeny Volujky a Magliče na rozhraní Bosny a Černé Hory. Pod divokými štíty hor se nachází osm ledovcových jezer. V dolině Peručica se na ploše 1434 ha nachází přísně chráněná pralesní rezervace, která je jedním z nejznámějších lesních ekosystémů v Evropě. Je ukázkou nedotčené divočiny a příkladem vertikální zonace vegetace od dubových porostů až po kosodřevinu na horní hranici lesa, nad níž se prostírají alpské louky. Vyskytuje se zde přibližně 10 druhů jehličnanů a 140 druhů listnatých stromů a keřů, např. borovice černá, tavelník, mahalebka, javor tatarský. Nad údolím

Peručice dominuje nejvyšší pyramidální vrchol Bosny, Mali Maglič, vysoký 2386 m, spojený asi 400 m dlouhým skalnatým hřebenem s Velikim Magličem – 2388 m n. m. Správa parku je v městečku Tjentište.

KOZARA

Vyhlášen v r. 1967, plocha 3 375 ha. Horský masiv (400 až 978 m n. m.) severozápadně od města Banja Luka, leží v údolí přítoků řeky Sávy a řeky Sany. Přemětem ochrany jsou původní lesní porosty borovice, smrku a listnáčů. Žije zde např. jelen, srnec, prase divoké, kočka divoká, vydra, kuna a mnoho druhů ptáků.

Národní park Sutjeska

Pod vápencovými stěnami Magliče

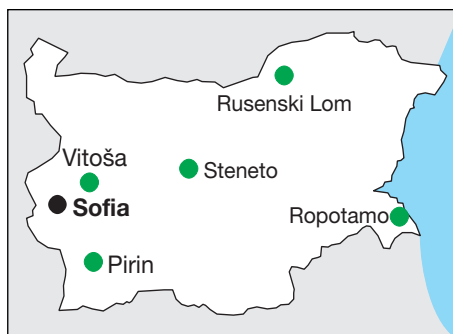

BULHARSKO

VITOŠA

Vyhlášen v r. 1934, plocha 22 800 ha. Horský masiv v západní části země, asi 10 km jihozápadně od Sofie. Deset jeho vrcholů přesahuje výšku 2000 m, nejvyšším bodem je Černí vrach s výškou 2290 m. Vrcholová část má charakter náhorní alpínské planiny, v nižších polohách se střídají lesní porosty, pastviny, louky, morény, křišťálově čistá jezera, bahnitě mýtiny a rašeliniště. Z geomorfologického hlediska jsou zajímavé kamenné řeky s obroušenými syenitovými bloky. Nejznámější takovou lokalitou je kamenná řeka – Zlatni mostove, nacházející se v údolí řeky Vladaje. Balvany jsou pokryty žlutými koberci lišejníků. V písčínách této řeky se v minulosti rýžovalo zlato. Na loukách se vyskytují četné druhy orchidejí a žluté kvetoucí lilie Jankova (*Lilium jankae*), považována za nejkrásnější květinu balkánských hor. Nejhojnějším živočišným druhem je jelen, srnec a prase divoké. Na území parku jsou zřízeny dvě přísné rezervace – Bistricko Braniště (766 ha) a Torfano Braniště (158 ha), chránící staré smrkové porosty a vysokohorská rašeliniště a močály.

ROPOTAMO

Vyhlášen v r. 1962, plocha 847 ha. Park leží při ústí stejnojmenné řeky na jihu černomořského pobřeží asi 15 km jižně od Sozopolu. Celá oblast parku je charakteristická hustým, až pralesovitým lužním porostem, který se střídá s enklávami skalních stepí a dubových hájů. Dominujícími dřevinami jsou zejména habr východní, jasan manový a dub balkánský. Zřízeny jsou čtyři přírodní rezervace: Zmijski ostrov, bohatý herpetofaunou, lokalitou introdukovaných kaktusů *Opuntia*, četných druhů lilíí a bledulí letních. Dále je to rezervace Arkutino, asi 96 ha velký močál, obklopený rákosinami, které přecházejí v křoviny a těžko přístupný lužní

les. Je téměř zarostlý lekníny bílými (*Nymphaea alba*), lekníny bělostnými (*Nymphaea candida*). Je zde také hojný výskyt želv bahenních. Další je rezervace Morski Pelin. Roste zde např. pelyněk mořský (*Artemisia maritima*), který se na vyhrazených lokalitách využívá spolu s bledulí letní jako surovina pro farmaceutický průmysl. Poslední rezervace – Vodni lilii, je stanovištěm leknínů bělostných a lužních jasanových porostů.

Z avifauny v této oblasti upoutají zejména volavky vlasaté (*Ardeola ralloides*), volavky stříbřité (*Egretta garzetta*), volavky červené (*Ardea purpurea*), volavky popelavé (*Ardea cinerea*) a řada dalších vodních druhů.

STENETO

Vyhlášen v r. 1963, plocha 3 861 ha. Nachází se ve střední části Staré Planiny, asi 23 km od města Trojan. Dominantou je romantická soutěska, vytvořená řekou

Národní park Ropotamo
Pralesovité lužní porosty

Černi Osam, se stěnami vysokými 150 až 200 m. Řeka zde vytváří četné vodopády a jeskyně. Krajina má vysokohorský ráz.

RUSENSKI LOM

Vyhlášen v r. 1970, plocha 2 227 ha. Nachází se v severní části země, asi 20 km jihovýchodně od dunajského přístavu Ruse. Zahnuje povodí pravého přítoku Dunaje – řeky Rusenski Lom. Cílem ochrany jsou zde listnaté lužní lesy, tvořené dubem zimním, dubem cérem, habrem, trnovníkem a lípou stříbřitou. Z bylin jsou nápadné náprstníky, ibišky a divizny.

Národní park Pirin

Vrcholové panorama pohoří Pirin, v pozadí uprostřed nejvyšší vrchol Vichren 2914 m Foto Jiří Kráčalík

Národní park Ropotamo

Zátoky delty pokrývají koberce různobarevných leknínů

Z živočichů se zde vyskytuje např. vlk, kočka divoká, srnec, orel skalní, jestřáb, sup mrchožravý, výr, lelek lesní, dudek a další.

PIRIN

Vyhlášen v r. 1976, plocha 27 455 ha. Národní park, ležící v jihozápadní části země mezi řekami Mesta a Struma, je součástí Rilsko-rodopského masivu. Přesto, že Pirin je nejmenším bulharským pohořím, více než deset jeho vrcholů přesahuje nadmořskou výšku 2600 m, nejvyšším vrcholem je Vichren (2914 m). Má četná údolí, vodopády a 176 horských jezer. Na úpatí masivu vyvěrají teplé minerální prameny. V geologickém podloží, zvláště severně od sedla Kabata, je bohatě zastoupen mramor, který všem nejvyšším vrcholům dodává zářivou bělostnou barvu. Jižní část pohoří je však tvořena žulou.

V nižších polohách pohoří jsou rozsáhlé listnaté lesy s převahou buku, výše pak pokračují porosty jehličnaté s borovicí černou. Zvláštností jsou také v nejvyšších polohách rostoucí porosty jalovců, velmi chráněné borovice rumelské (*Pinus peuce*) a borovice Heldreichovy (*Pinus*

Heldreichii). V parku, asi 2 km od vysokohorské chaty Vichren ve výšce 1930 m, se nachází nejstarší strom Bulharska, borovice zvaná „Bajkuševata mura“ (*Pinus Heldreichii*, var. *leucodermis*), jejíž stáří se odhaduje na 1300 let. Její obvod měří téměř 8 m, výška 22 m. Flóra pohoří Pirin má převážně čistý alpínský ráz, pozoruhodný je výskyt orchidejí. V oblasti vrchu Kutelo se na ploše 850 ha rozprostírá rezervace „Bajuvi dupki“, vyhlášená v roce 1934. Další rezervace Tisata v nadm. výšce 500–600 m chrání původní porosty tisíců cypřišů starých až 160 let.

Z živočichů zde žije např. srnec, kamzík, vlk, medvěd hnědý, kočka divoká a orel skalní.

V roce 1983 zařadila organizace UNESCO území národního parku do seznamu Světového dědictví. Sídlo správy je ve městě BANSKO.

Národní park Pirin

I „mramorová hora“ Vichren (2914 m) se občas zahalí mlhou

Národní park Pirin

Borovice bělokorá / *Pinus leucodermis*) – zvaná „Bajkuševata mura“ ve výšce 1930 m, je nejstarším chráněným stromem Bulharska

ČESKÁ REPUBLIKA

KRKONOŠE

Vyhlášen v r. 1963, plocha 36 300 ha. Jsou nejvyšším českým pohořím s vrcholem Sněžkou, vysokou 1602 m. Nejnížší bod se nachází na řece Jizeře v nadmořské výšce 460 m. Krkonoše jsou jedny z nejstarších hor v Evropě, jejich zaoblené hřbety svědčí o geologickém vzniku v době druhohor. Reliéf byl utvářen v období mladších třetihor, kdy tektonické pohyby vyzdvihly dnešní Krkonoše do konečné podoby. V pohoří jsou výrazné stopy pleistocenního zalednění, které zde vytvořilo 15 samostatných údolních i karových ledovců. Největší z nich – až 5 km dlouhé – byly v dnešním Labském a Obřím dole.

Geologicky je pohoří budováno krystalickými horninami.

Květena Krkonoš je přes jejich malou rozlohu neobvykle bohatá. Roste zde přes 1250 druhů cévnatých rostlin, což je téměř polovina veškeré původní flóry České republiky.

Pestrost zdejší vegetace je zapříčiněna zvláštní biogeografickou polohou Krkonoš (kontakt severské tundry a alpských trávníků v době zalednění), utvářením jejich reliéfu i nadmořskou výškou, zasahující nad alpskou hranici lesa, která probíhá ve 1250 až 1350 m n.m. Díky tomu se zde vyskytuje řada pozůstatků z doby ledové (tzv. glaciálních reliktnů), jako jsou ostružiník moruška (*Rubus chamaemorus*), všivec krkonošský (*Pedicularis sudetica*), lomikámen sněžný

Národní park Krkonoše

Pančavská louka – vrcholová rašeliniště v nadm. výšce 1 350 m

Národní park Krkonoše

Cennou botanickou lokalitou jsou
Kotelní jámy

(*Saxifraga nivalis*), šídlatka jezerní (*Isoetes lacustris*), rašeliník Lindbergův (*Sphagnum lindbergii*) a další.

V době poledové vedla dlouhodobá izolace o mnoho vyšších krkonošských hřebenů oproti okolní krajině ke vzniku osamocené-
ho ostrova vysokohorské přírody. V něm se vyvinuly nové odlišné druhy a poddruhy –
krkonošské endemity. Jsou jimi především jeřáb krkonošský (*Sorbus sudetica*), zvo-
nek krkonošský (*Campanula bohémica*), lomikámen pižmový (*Saxifraga moschata
basaltica*), bedrník skalní (*Pimpinella saxifraga rupestris*) a téměř tři desítky
druhů jestřábníků rodu *Hieracium*.

Vertikálně se vegetace Krkonoš dělí na čty-
ři výškové (vegetační) stupně: submon-
tánní (400 až 800 m n.m., listnaté a smíše-
né lesy), montánní (800 až 1200 m n.m.,
horské smrčiny), subalpínský (1200 až
1450 m n.m., klečové porosty, smilkové
louky a severská – subarktická – rašeliní-
ště) a alpínský (1450 až 1602 m n.m.,
vzájemně izolované vrcholky Krkonoš se
sporou, ale cennou bylinnou vegetací, me-
chorosty a lišejníky).

K nejcennějším ekosystémům Krkonoš
patří ledovcové kary, azonální ekosysté-
my skalnatých jam v závěrech horských
údolí s druhově nejpestřejší flórou. Zde
se nacházejí známé krkonošské zahrád-
ky. Subalpínský a alpínský stupeň spolu
s ledovcovými kary tvoří nad horní hra-
nicí lesa tzv. sudetskou arкто-alpínskou
tundru.

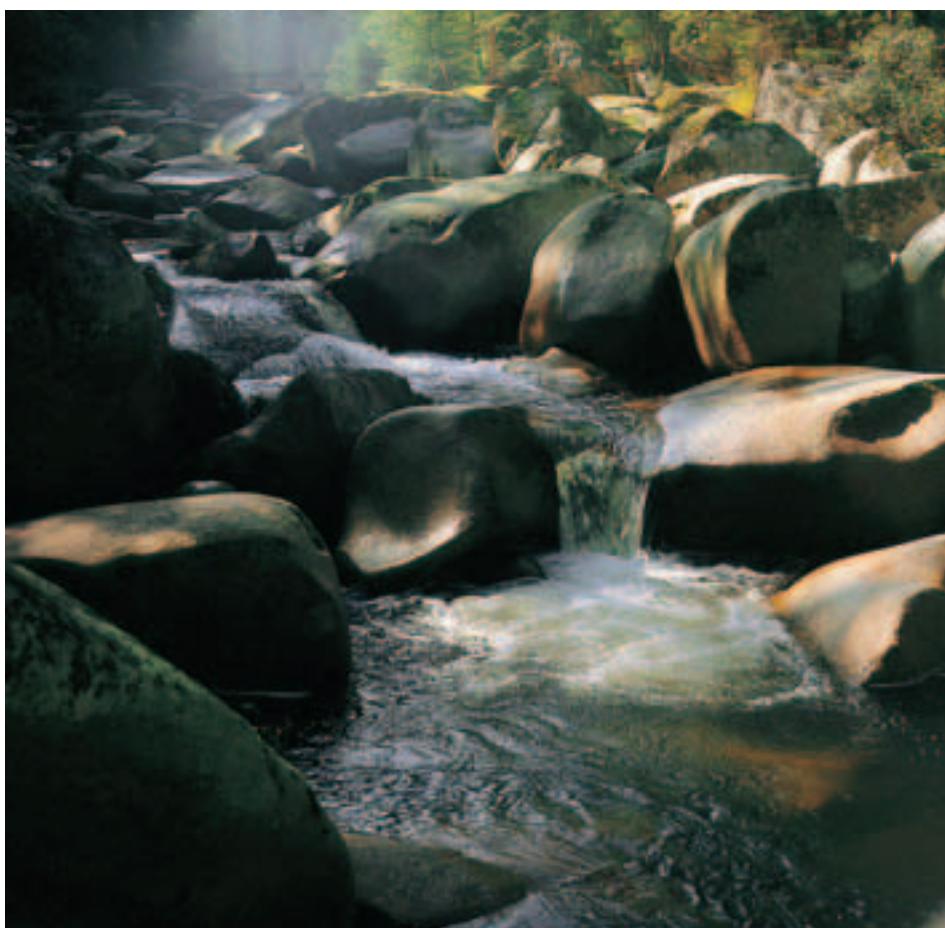
Také fauna Krkonošského národního parku
je bohatá na reliktní druhy. Severskými dru-
hy jsou např. kos horský, čечetka zimní,
kulík hnědý, modráček tundrový, z ostatních
významných druhů lze zmínit výskyt tetře-
va hlušce, orla křiklavého, skorce vodního.
Z motýlů se objevuje jasoň dymnivkový
(*Parnassius mnemosyne*) i vzácnější jasoň
červenooký (*Parnassius apollo*). Žije zde
16 druhů netopýrů, mezi nimi i severské
druhy – netopýr severní (*Vespertilio nils-
sonii*) a netopýr pobřežní (*Myotis dasyc-
neme*). Z ostatních savců jsou běžné kuno-
vité šelmy, lišky, jezevci, jelení a srnčí zvěř
a drobní hlodavci.

Sídlo Správy Krkonošského národního par-
ku (KRNAP) je ve Vrchlabí.

Národní park Krkonoše

Dvorský les v zimě

Národní park Šumava

Uklidňujícím dojmem působí rozsáhlé lesnaté pláně s loukami a pastvisky

ŠUMAVA

Vyhlášen v r. 1991, plocha 68 520 ha. Původně naše největší chráněné území leží v jihozápadní části Čech, navazuje na německý národní park Bayerischer Wald. Pohoří Šumavy se táhne ve směru severozápad – jihovýchod. Nejvyššími vrcholy české části jsou Plechý (1378 m), Boubín (1362 m) a Jezerní hora (1343 m). Celé území je tvořeno krystalickými horninami. V období pleistocénu vzniklo na Šumavě asi 12 malých karových ledovců, po nichž zůstala ledovcová jezera. Největší z nich je Černé jezero s plochou 18,4 ha a hloubkou 40 m. Nad ním se vypíná mohutná, 300 m vysoká Jezerní stěna, lokalita výskytu borovice kleče, vrby palistnaté (*Salix appendiculata*) a vzácného zimolezu modrého (*Lonicera coerulea*). Ve vodách jezera roste pozoruhodná vodní rostlina šídlatka jezerní (*Isoetes lacustris*).

Národní park Šumava

Valounovité řečiště horské říčky Vydry

Národní park Šumava

Ve výšce 1096 m leží nejmenší ledovcové jezero Laka. Je pokryto četnými plovoucími ostrovy

Předmětem ochrany jsou nejcennější přírodní společenstva Šumavy, jako jsou např. zbytky pralesovitých porostů horských lesů, ledovcová jezera nebo horská či údolní vrchoviště.

Jako velký lesní celek je Šumava vhodným prostředím pro výskyt lesních druhů savců i ptáků, z nich především kurovitých. Unikátní je fauna bezobratlých, vázaných na rašeliništní společenstva. V 60. letech byla provedena reintrodukce rysa ostrovida a jeho populace se stabilizovala.

Jedním z nejstarších a nejhodnotnějších pralesů České republiky je Boubínský prales. Byl založen již v roce 1858 na ploše 143,7 ha. Zachovává původní porosty smrků a jedlí starých 300 až 400 let.

Sídlo Správy Národního parku a chráněné krajinné oblasti Šumava je ve Vimperku.

Národní park Šumava

Staré smrkové porosty v okolí Březníku v nadm. výšce 1 100 m

PODYJÍ

Vyhlášen v r. 1991, plocha 6 300 ha. Leží jihozápadně od Znojma na kontaktu státní hranice s Rakouskem. Tvoří jej unikátní přírodní území – průlomové údolí řeky Dyje. Toto území má charakter členité pahorkatiny, tvořené hlubinnými vyvřelinami a přeměněnými horninami Českého masivu. Nejnižším bodem je řeka Dyje u Znojma (210 m), nejvyšším pak Býčí hora u Vranova (536 m). Přírozenou osou území je řeka Dyje, která na své 40 km dlouhé cestě z Vranova do Znojma vytvořila v horninách českého masivu kaňonovité údolí, široké 500 až 1000 m a hluboké až 220 m. Celé údolí je takřka souvisle porostlé přírozenými a přírodě blízkými ekosystémy, jako jsou např. zbytky původních podhorských bučin s jedlí a tisem, dubohabrové porosty, vřesoviště a stepi.

Mimo běžné lesní druhy dřevin se setkáme i se vzácnějšími a pro Podyjí charakteristickými druhy, např. višňí mahalebkou, dřínem obecným, jalovcem celokrajným a jalovcem obecným a teplomilným klokočem zpeřeným. Endemitem Podyjí je jeřáb muk hardeggský.

Ze savců se zde vyskytuje např. vydra říční, hraboš mokřadní, bělozubka bělobřichá, z ptáků např. čáp černý, dudek chocholatý, včelojed obecný, z plazů si největší pozornosti zaslouží užovka stromová a ještěrka zelená. Bohatě je zde zastoupen i teplomilný hmyz, např. kudlanka nábožná, z motýlů např. pestrokřídlec podražcový, otakárek ovocný a fenyklový, jasoň dymnivkový.

Sídlo Správy Národního parku Podyjí je ve Znojmě.

Národní park Podyjí

Údolí Dyje, v pozadí Vraní skála

ČESKÉ ŠVÝCARSKO

Vyhlášen v r. 1999, plocha 7 900 ha. Nachází se v severní části Čech, kde navazuje na německý národní park Sächsische Schweiz. Předmětem ochrany je především velmi charakteristicky vyvinutý pískovcový fenomén, tj. unikátní geomorfologie pískovcového skalního města. Národní park České Švýcarsko je součástí rozsáhlejší geomorfologické jednotky Labských pískovců a patří k nejcennějším územím nejen v České republice, ale i v celé Evropě. Známa „Pravčická brána“ s rozpětím přes 26 m a výškou 16 m patří k největším přírodním mostům ve střední Evropě. Nejvyšší body území nepřesahují nadmořskou výšku 500 m.